

RESPEKT
SPECIÁL

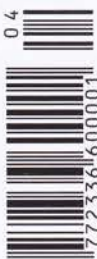
BĚŽNÝ ŽIVOT
A DRAMATA
NA KONCI
HUSÁKOVY ÉRY

cesta ke svobodě začíná

ROZHOVORY A ESEJE:

TOPOL, TŘEŠTÍKOVÁ, MALÝ, NAČEVA, ŠIMEČKA, RUPNIK,
LUCAS, PLATZOVÁ, SUK, MARHOUL, PITHART, RAKUŠANOVÁ,
SEDLÁČKOVÁ, PLACÁK, PALÁN, PADEVĚT, BARTLOVÁ,
FORMÁNEK, SVATOŠOVÁ A DALŠÍ

CENA 99 Kč / 4,69 €

9 772336 600001

Zapomenutý rok 1988

FOTO MATEJ STRÁNSKÝ

Letošní poslední „osmičkový“ speciál věnujeme roku, který tak trochu pozornost veřejnosti mívá. Je to logické, události roku 1988 přebilo revoluční dění z listopadu 1989, nicméně pohyb ve společnosti začal být zajímavý už před třiceti lety. Komunistická moc byla v plné síle, nedovolovala až

na drobné výjimky jakékoli projevy svobody, ostatně byla stále připravená tlouct lidi na náměstích a zavírat nepohodlné disidenty.

Lidem byl však systém stále těsnější, mimo jiné i proto, že se ekonomika dostávala do větších a větších problémů, takže jeden čas nebyl dostupný toaletní papír, jindy třeba dámské vložky. Absurditu situace tehdejší doby dokresluje například i to, že když byl můj otec na výsledku a odmítal donášet na mého strýce pracujícího ve Svobodné Evropě, nepadaly při výsledku jen výhrůžky, ale i jedna nabídka. Tajní věděli (z odposlechu), že nemůžeme sehnat těsnění do pračky, takže kdyby táta spolupracoval, těsnění by se našlo.

V tomto speciálu jsme se proto rozhodli zachytit momenty, které předcházely revoluci. Nedržíme se striktně jen roku 1988, věnujeme se i momentům z první poloviny roku následujícího. A jako v každém speciálu, nezajímají nás jen události politické, nýbrž i společenské a kulturní. Ať už je to proměna módy, první koncert Depeche Mode, netradiční filmy a podobně. Přečtete si tu také rozhovory mimo jiné s Jacquesem Rupnikem, Jáchymem Topolem, Helenou Třeštíkovou, biskupem Václavem Malým, ale také s britským novinářem Edwardem Lucasem, který přijel do Prahy v lednu 1989, aby odtud jako jeden z prvních západních novinářů dlouhodobě informoval o dění v zemi. Eseje pro nás pak napsali Petr Pithart, Lída Rakušanová, Andrea Sedláčková či Aleš Palán.

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,
inspirativní čtení vám přeje

ERIK TABERY

šéfredaktor

RESPEKT SPECIÁL

1988

cesta ke svobodě začíná

Ročník IV, č. 4/2018, vychází 28. 11. 2018

ADRESA REDAKCE:

Pernerova 47, 180 07, Praha 8, tel.: 233 074 525,

e-mail: redakce@respekt.cz, www.respekt.cz

Šéfredaktor: Erik Tabery

Připravila: Kateřina Mázdrová

Editor: Pavel Kroulík, Ivan Lamper

Art director: Tomáš Didunyk

Fotoeditorka: Kateřina Malá

Jazykové redaktorky:

Marcela Wimmerová, Petra Švehlová

Vydavatel: Economia, a. s., IČO 28191226

Inzerce: Jan Sapožnikov,

jan.sapoznikov@economia.cz,

tel.: 777 239 336

TISK: Europrint, a. s.

ROZŠÍŘUJÍ: PNS, Česká pošta a PressMedia

ISSN 2336-6001, ev. č. MK ČR E 21964

CENA: 99 Kč / 4,69 €

© Autorská práva vykonává vydavatel. Bez písemného svolení vydavatele je zakázáno jakékoli užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým či elektronickým, v českém nebo jiném jazyce.

Foto na obálce: Václav Havel na demonstraci na Škroupově náměstí, 10. prosinec 1988 / Getty Images

Obsah

esej

Konec nehybnosti

MILAN ŠIMEČKA /6

rozhovor

Historik Jiří Suk: Žijeme v kontinuální převratné změně

KATEŘINA MÁZDROVÁ /10

Sovětský svaz

Když Moskva mlčí

Gorbačovovi reformátoři proti československým normalizátorům
JAN ADAMEC /16

rozhovor

Francouzský historik a politolog Jacques Rupnik: Orbán byl dokonce zadarmo

KATEŘINA ŠAFAŘÍKOVÁ /22

rozhovor

Novinář Martin M. Šimečka: Najednou jsem uviděl úplně jiné Slovensko

KATEŘINA MÁZDROVÁ /30

portrét

Hrdina na betonové podlaze

Pavel Wonka byl poslední politickou obětí komunistického režimu

JAROSLAV SPURNÝ /36

rozhovor

Spisovatel Jáchym Topol: Když se měli v kuchyních všichni rádi

KATEŘINA MÁZDROVÁ /40

média

Na všem záleželo

Novinařina v době komunismu. Jen propaganda, nebo i něco víc?

ANDREA PROCHÁZKOVÁ /44

rozhovor

Biskup Václav Malý: Chtěl jsem lidi povzbuzovat, aby si zachovali rovnou páteř

HANA ČÁPOVÁ /48

eseje a vzpomínky

Petr Pithart, Lída Rakušanová, Petr Placák, Marie Svatošová, Jiří Padevět, Andrea Sedláčková, Jaroslav Formánek, Milena Bartlová, Aleš Palán /52

rozhovor

Režisérka Helena Třeštíková: Svět je nějaký a my jej zaznamenáváme

KATEŘINA MÁZDROVÁ /76

samizdat

Lid a hry

Samizdatová žurnalistika a novináři v ilegalitě

KATEŘINA ČOPJAKOVÁ /80

film

Tak nějak bokem

Vznik filmu Pražská pětka výmluvně vystihuje perestrojku na Barrandově

JINDŘIŠKA BLÁHOVÁ /84

příběh

Nemysli si, vole, že přestaneš hrát

Jak úraz Jana Kašpara změnil život Čechů na vozíku

PETR TŘEŠŇÁK /88

rozhovor

Režisér Václav Marhoul: Každá generace se chce vymezit. My zvolili humor

JAN H. VITVAR /92

móda

Džínová diverze

Jak texasky přispěly k rozkladu socialismu

KAROLÍNA VRÁNKOVÁ /96

co bylo a nebylo v obchodech

Nemáme!

V roce 1988 už lidé nechtěli být bez hezkých věcí

KAROLÍNA VRÁNKOVÁ /102

rozhovor

Spisovatelka Magdaléna Platzová: Odmítla jsem přijmout tenhle horizont

KATEŘINA MÁZDROVÁ /106

hudba

Černá oslava po černém dni

Pražská premiéra Depeche Mode ukázala sílu i nálady mladé generace

PAVEL TUREK /110

rozhovor

Zpěvačka Monika Načeva: Vždycky jsem byla divoká holka

KATEŘINA MÁZDROVÁ /118

demonstrace

Byl to šok. Skvělý

Komunisté v prosinci 1988 ustoupili a povolili demonstraci nezávislých hnutí. Poprvé a naposledy.

KATEŘINA ŠAFAŘÍKOVÁ /122

rozhovor

Britský novinář Edward Lucas: Říkali mi, že tu umřu hladu

ONDŘEJ KUNDRA /126